

Despre apostazie și siguranța mântuirii în Evrei 6,4-6

Drd. Ciprian Simuț

Introducere

Evrei 6,4-6 generează diferite probleme legate de posibilitatea pierderii mântuirii pentru că textul nu descrie clar dacă au existat vreodată oameni cu adevărat mântuiți care să apostazieze. O primă citire a textului înclină balanța spre posibilitatea pierderii mântuirii omului prin apostaziere. Aceste versete vor fi interpretate într-o notă protestantă de sorginte reformată. Siguranța mântuirii este una dintre elementele de bază ale credinței reformate. Există, bineînțeles, limite în sensul că omul mântuit nu va putea face orice fel de păcat având ca scuză faptul că e mântuit. Lipsa oricărui regret veritabil este un indiciu, nu o siguranță, a faptului că s-ar putea ca omul să nu fi fost mântuit niciodată.

În acest eseu vom încerca să argumentăm că textul de față nu se referă la oameni mântuiți. De asemenea, vom arăta că deși unii oameni par a fi mântuiți prin faptul că sunt luminați sau că au parte de părtășie cu Duhul Sfânt, acestea nu sunt elemente ale mântuirii ci doar elemente ale harului, care poate fi dat de Dumnezeu oricărei creaturi. Concluzia eseului este că mântuirea nu se poate pierde.

Aceste versete nu ar trebui asimilate cu cele din Marcu 3,27 sau I Ioan 5,16. O astfel de asociere distorsionează sensul pasajului dându-i un sens cu totul nou, fără a avea vreo legătură cu sensul inițial. Totuși, sensul corect poate fi descoperit prin asocierea corectă cu pasaje aflate în contextul acestuia, în special cu pasajul din Evrei 10,26-28. Normele exegetice sunt cele care stabilesc înțelegerea corectă a acestui pasaj controversat și denaturat de dogme, interpretări și nevoi stringente sau nu ale bisericii de-a lungul istoriei.¹

Pasajul este scris la indicativ, totuși nu are legătură cu disciplinarea pentru că este scris ca un îndemn. În versetele 1 la 3 autorul face trecerea de la persoana întâi la persoana a treia. Gestul semnalează intenția autorului de a nu identifica pe cei pe care urmează să îi descrie cu cei cărora

¹ Paul Ellingworth, *Commentary on Hebrews*, Welwyn, 1984, p. 318.

le scrie. Scopul acestui gest este că autorul nu crede că destinatarii pot apostazia sau în cel mai rău caz o pot evita. Din pasaj lipsesc expresiile condiționale, fapt ce sugerează că o astfel de situație poate avea loc. Totuși, avertismentul autorului este complet subordonat judecății lui Dumnezeu. Asemănările dintre versetele 1 și 2 sugerează că versetele 4 la 6 se referă la începuturile vieții creștine și la creștere spirituală. Acestea nu au nimic a face cu judecata lui Dumnezeu asupra celor care sunt descriși în aceste versete.²

I

'Αδύνατον presupune absolutizarea. Imposibilitatea este absolută nu relativă sau restrânsă, ca și cum ar exista o a doua șansă. Acest cuvânt este folosit în Evrei întotdeauna la neutru impersonal. Sensul în acest context este că cei care apostaziază sunt capabili de pocăință dar pocăința nu le este înnoită. Problema care apare este dacă subiectul lui *Aduvnton* se referă la Dumnezeu sau la om. Ellingworth sugerează că subiectul este Dumnezeu, explicând că Dumnezeu nu va face nimic mai mult pentru cei apostatați. Totuși, el recunoaște o altă posibilitate care se referă la faptul că apostatații nu pot sub nici o formă fi reînnoiți în pocăință pentru că Dumnezeu nu îngăduie acest lucru.³

În cazul apostaziei voite și conștiente nu mai există cale de întoarcere pentru că nu mai există pocăință. Fără aceasta nu poate exista nici credință mântuitoare. Hughes⁴ leagă imposibilitatea de același principiu de care îl leagă și Erickson⁵ și anume de libertatea credinciosului. Ei susțin că omul mântuit are capacitatea să apostazieze dar Dumnezeu, prin mijloacele harului, îi convinge să nu o facă. Astfel se păstrează libertatea individului. Pe de altă parte, Erickson susține că dacă cel mântuit nu poate să apostazieze pentru că nu are posibilitatea să aleagă acest păcat, i se îngăduie libertatea.

Ἄπαξ se referă la un moment anume, nu la o stare. Este folosit pentru a contrasta ineficiența actului jertfelor din Vechiul Testament cu unicitatea, singularitatea și eficiența veșnică a jertfei lui Cristos din Noul Testament.⁶ Totuși, aoristul sugerează acțiune punctiliară. Acțiunea este repetată nu singulară. Dacă ἄπαξ este luat împreună cu φωτισθέντας se referă la o

² Paul Ellingworth, *Commentary on Hebrews*, p. 318.

³ Paul Ellingworth, *Commentary on Hebrews*, p. 319.

⁴ Philip Hughes *A Commentary on the Epistle of Hebrews*, Michigan, 1977, pp. 212-213.

⁵ Millard J. Erickson, *Teologie Creștină*, Oradea, 2007, pp. 855-856.

⁶ Paul Ellingworth, *Commentary on Hebrews*, p. 319.

acțiune repetată de partici-pare la euharistie, iar versetele 4 și 5 se referă la alte as-pecte ale experienței creștine.⁷

Acel moment unic poate să fie botezul. Totuși, dogma protestantă nu oferă nici o valoare transcendentă botezului, el fiind doar o mărturie cugetului curat, nu o schimbare lăuntrică ce are loc în mod miraculos.⁸ De altfel, nici textul nu îngăduie vreo referire la botez, Cina Domnului, ordinare și proclamare.⁹

Verbul *a lumina* se referă la instruire. Autorul nu folosește nicăieri altundeva în epistolă vreo referire la botez sau la Cina Domnului, semn că acestea nu erau importante pentru scopul acestei epistole. O primă concluzie este că ἄπαξ face referire la un eveniment unic, petrecut în trecut care a avut o importanță majoră în dezvoltarea intelectuală și spirituală a celui în cauză. Nu îl asociem mântuirii, pentru că înțelegerea adevărului divin are un punct de început. Înțelegerea nu presupune mântuirea. Iacov este sugestiv pentru această situație: „și dracii cred și se înfioară” (Iacov 2,19). Cunoașterea rațională nu presupune mântuirea, tocmai pentru că apostazierea presupune aceeași cunoaștere, doar că în loc să fie acceptată este respinsă.

Același verb, *a lumina*, este folosit și în versetul 32 din capitolul 10, iar în Noul Testament este folosit de nouă ori. În toate cazurile se referă la cunoașterea adevărului despre Dumnezeu. Termenul nu se referă la botez.¹⁰ Lane precizează că începând cu Iustin Martirul, conceptul de iluminare a Duhului Sfânt a fost asociat botezului.¹¹ Totuși, Lane menționează că în Noul Testament termenul se referă la un plan intelectual și spiritual, nu la botez.¹² Iluminarea nu se referă doar la instruirea pentru mântuire ci și la înnoirea spirituală. Înnoirea intelectuală, care îndepărtează ignoranța prin acțiunea lui Dumnezeu, și predicarea Evangheliei sunt mijloace ale iluminării. Botezul nu face decât să ateste iluminarea minții,¹³ care este legat de mântuire, deși nu este mântuire în sine. Conceptul de iluminare poate fi tradus și cu „au recunoscut odată că mesajul venit din partea lui Dumnezeu este adevărat”.¹⁴

Ellingworth sugerează că versetele 4 la 6 au a face cu inițierea și educarea creștinului nu cu judecata finală a celor pe care îi descrie pasajul. El își bazează afirmația pe faptul că stilul folosit

⁷ Paul Ellingworth, *Commentary on Hebrews*, p. 319.

⁸ Eugene Nida, Ellingworth, Paul *A Handbook on The Letter of the Hebrews*, New York, 1983, p. 114.

⁹ Simon Kistemaker, *Hebrews*, p. 158.

¹⁰ Kistemaker, *Hebrews*, Herts, 1984, p. 158.

¹¹ Vezi și Kistemaker, *Hebrews*, p. 158.

¹² Vezi și Kistemaker, *Hebrews*, p. 158.

¹³ William Lane, *Word Biblical Commentary, 47a, Hebrews 1-8*, Dallas, 1991, p. 141.

¹⁴ Eugene Nida, *A Handbook on The Letter of the Hebrews*, New York, 1983, p.114.

de autor este exortativ, nu disciplinar. El nu identifică pe destinatari cu cei pe care îi descrie dar lasă să se înțeleagă că se poate ajunge într-o astfel de stare.¹⁵ Cei despre care vorbesc aceste versete par a fi evreii. Versetele fac referire la evenimentul căderii în păcat și al rătăcirii în pustie.¹⁶

Brown nu face apel la acest sens ci la acela de instruire. În acest context luminarea înseamnă a avea cunoștințe despre un anumit subiect, în cazul nostru despre Dumnezeu (Ef. 1,18; 3,9). Acești luminați care au avut parte de privilegiile oferite de Dumnezeu, au renunțat de bună voie la ele, respingându-le. Cu alte cuvinte, au apostaziat. Referindu-se la 2Corinteni 4,6 Brown numește creștinul luminat ca fiind acea persoană care cunoaște principiile creștine și care a primit cunoașterea adevărului (10,26).¹⁷ McNeile consideră că iluminarea face referință la cei care au devenit creștini.¹⁸

II

Se poate face diferență între apostazieri. Apostazia apostolului Pavel (1Tim. 1,13) a fost iertată de Cristos în evenimentul de pe drumul Damascului, pentru că a fost o apostazie din ignoranță. Cazul lui Petru este deseori folosit pentru a demonstra că omul poate apostazia. Totuși, în cazul apostolului Petru a fost lepădare de credință, nu apostazie. Petru s-a lepădat într-un moment de slăbiciune. Toate celelalte exemple din Biblie nu oferă nici un indiciu că cei în cauză ar fi fost mântuiți cu adevărat.¹⁹

Bruce susține, de asemenea, că luminarea nu are legătură cu botezul ci cu un eveniment unic, care are loc odată pentru totdeauna, și al cărui urmare este schimbarea perspectivei despre viață. Nici botezul, nici luminarea nu pot fi repetate, pentru că le-ar contrazice semnificația. De fapt, luminarea este dată de Evanghelie prin medierea Duhului Sfânt. A renunța la ea sau a o respinge este păcat. Bruce afirmă că acest păcat este prin natura sa incurabil.²⁰ Buchanan se alătură aceleiași idei și leagă luminarea direct de învățătură, care era o iluminare a minții, dar

¹⁵ Paul Ellingworth, *The Epistle to the Hebrews, A Commentary on the Greek Text*, Michigan, 1993, p. 318.

¹⁶ Simon Kistemaker, *Hebrews*, 1984, pp. 158-159.

¹⁷ John Brown, *Hebrews*, Edinburgh, 1983, p. 284.

¹⁸ McNeile, *An Introduction to the Study of the New Testament*, Oxford, 1960, p. 232.

¹⁹ Millard Erickson, *Teologie creștină*, Oradea 2007, p. 857.

²⁰ F.F. Bruce, *The New International Commentary on the New Testament, The Epistle to the Hebrews*, Michigan, 1990, p. 146.

care era reprezentată de botez.²¹ O altă concluzie scurtă este că *luminarea* se referă la un eveniment intelectual și spiritual diferit de mântuire, prin care un om recunoaște că realitățile descrise de Evanghelie sunt adevărate.

III

Nida corelează sensul din versetul 5 cu cel din Psalmul 34,8, și anume de „a afla pe cont propriu”.²² Γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου se referă la o experiență deplină, nu parțială, legată de mântuire. Verbul se referă la a mânca, nu doar la a gusta. Acțiunea se referă la experiență, aceasta fiind deplină, nu parțială. Ellingworth susține că datorită nespecificității textului, el se poate referi la Cină, dar nu neaparat.²³ Părtășia întru Duhul se referă tot la mântuire, nu la vreun dar duhovnicesc, afirmă Hagner. Pe lângă referința la Duhul Sfânt, Brown Îl numește pe Cristos „cina și iertarea păcatelor acestea fiind gustarea darului ceresc”. El consideră Evanghelia darul ceresc. Brown își justifică poziția argumentând că Evanghelia este revelația milei lui Dumnezeu prin Cristos. El își continuă argumentarea menționând că aceasta nu este o poveste alegorică sau o teorie complexă sau istorie omenească ci o revelație divină. Astfel, în concepția lui Brown, a gusta înseamnă a experimenta. Acest ultim aspect se referă atât la cunoașterea teoretică, cât și la trăirea ei.²⁴ Kistemaker descrie acțiunea de a mânca din darul ceresc ca fiind o participare la serviciile divine ale bisericii, la mărturisirea publică a credinței creștine, la a fi botezat și a lua parte la viața bisericii. Pe lângă acestea cel în cauză se împărtășește din pâinea și vinul de la Cina Domnului. Acestea la un loc înseamnă gustarea darului ceresc.²⁵

Γευσαμένους se referă la o experiență personală și reală. Darul ceresc, conform lui Lane, descrie mântuirea ca fiind darul fără plată al lui Dumnezeu, dar și primirea Duhului Sfânt. Ambele fuseseră experimentate sau trăite lăuntric de congregație. Nu numai că Duhul Sfânt a mântuit oamenii din congregație și le-a dat harisme, dar îi ducea spre o împlinire soteriologică.²⁶

²¹ George Buchanan, *To The Hebrews*, New York, 1972, p. 106.

²² Eugene Nida, Ellingworth, *Paul A Handbook on The Letter of the Hebrews*, New York, 1983, p. 115.

²³ Ellingworth, *Commentary on Hebrews*, 320.

²⁴ John Brown, *Hebrews*, Edinburgh, 1983, p.285. ἅπαζ, întâmplarea o singură dată nu se referă la o acțiune nerepetabilă, ci doar la una despre care nu se știe când se va mai repeta.

²⁵ Simon Kistemaker, *Hebrews*, p. 158.

²⁶ William Lane, *Word Biblical Commentary, 47a, Hebrews 1-8*, Dallas, 1991, p. 141.

Γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου nu trebuie limitat la cei care au luat parte la serviciile din biserică, care și-au mărturisit credința în Cristos, au fost botezați și au fost membri activi ai bisericii □ i care s-au împărtășit din Cina Domnului. Kistemaker enumeră câteva sensuri ale darului ceresc întâlnite în alte locuri din Noul Testament. Isus Cristos Însuși Se identifică cu darul lui Dumnezeu (Ioan 4,10), Petru numește Duhul Sfânt ca fiind darul lui Dumnezeu (Fapte 2,32; 8,20), Pavel face referire la darul harului și la darul neprihănirii (Romani 5,15; 2Corinteni 9,15, Efeseni 3,7).²⁷

Duhul Sfânt, punctează Nida, nu este o substanță care se oferă în anumite cantități celor mântuiți. Din contră, creștinul intră în părtășie în plinătatea persoanei Duhului. Este un singur Duh (Efeseni 4,4) cu care sunt în părtășie toți creștinii în același timp (Efeseni 4,3). De asemenea Duhul este în părtășie cu fiecare creștin în parte în plinătatea prezenței Sale,²⁸ dar nu în plinătatea puterii Sale. Nemanifestarea puterii totale a Duhului nu ține de incapacitatea Duhului ci de incapacitatea omului de a se lăsa sfințit suficient. Kistemaker consideră că punerea mâinilor și darul Duhului Sfânt sunt legate între ele. Împărtășirea din Duhul Sfânt se referă, în opinia lui Kistemaker, la observarea și participarea în cadrul bisericii la manifestarea darurilor spirituale date de Duhul Sfânt.²⁹ Totuși, Kistemaker nu spune clar dacă aceștia sunt sau nu mântuiți cu adevărat sau dacă Duhul Sfânt se manifestă și în astfel de situații.

Bruce consideră că deși unii pun la îndoială capacitatea de apostaziere a unor oameni care au fost părtași Duhului, dar nemântuiți, acest lucru se poate întâmpla. Pentru a-și susține argumentul, el face referire la oamenii care nu numai că au fost botezați și au primit euharistia, ci chiar s-au pus mâinile peste ei.³⁰ El face apel la bunătatea lui Dumnezeu care iartă orice om care se pocăiește cu inimă sinceră, dar susține că practica vieții zilnice dovedește că oamenii pot

²⁷ Simon Kistemaker, *Hebrews*, 1984, p.158.

²⁸ Eugene Nida, Ellingworth, Paul A *Handbook on The Letter of the Hebrews*, United Bible Societies, New York, 1983, p. 114.

²⁹ Simon Kistemaker, *Hebrews*, p. 159.

³⁰ F.F. Bruce, *The New International Commentary on the New Testament, The Epistle to the Hebrews*, Michigan, 1990, p. 146. Un astfel de om a fost Simon Magul care a crezut când a auzit evanghelia, a fost botezat, a fost convins în ființa sa de păcat, și s-au pus mâinile peste el, totuși (Fapte 8,9-24) a fost numit de către Petru *om nemântuit*. În timp, Simon s-a dovedit un împotrivor acerb al oricărei doctrine creștine. Bruce leagă viața lui Simon, care a fost martor al semnelor miraculoase ale lui Dumnezeu, de cuvintele lui Cristos din Matei 12,28, unde Cristos Se leapădă de cei care au făcut minuni în numele Său dar care nu erau mântuiți. Omul nu poate decât să accepte ca adevărată o mărturisire de credință credibilă, pe când numai Dumnezeu știe cu adevărat cine este și cine nu este al Său.

ajunge în stări în care nu pot să se pocăiască.³¹ Practica bisericii, la fel ca și jertfele din Vechiul Testament, nu produc automat prezența lui Dumnezeu sau ajutorul lui Dumnezeu. Ele sunt simboluri ale unei realități care se dorește a fi reală. Dacă însă aceasta nu există, atunci ele rămân doar niște semne sau niște practici. Cristos este jertfa cu putere veșnică. Ispășirea făcută de Cristos nu este temporară ci are valabilitate infinită, pe când jertfele animale trebuiau reluate.³² De altfel, nu se aduceau jertfe pentru păcatul apostaziei. Când omul respingea voit pe Dumnezeu, o făcea în deplină cunoștință de cauză. Jerfele presupun pocăință, iar în cazul apostaziei asemeni aceleia din Evrei 6,4-6, nu există pocăință, iar fără pocăință nu există iertare. Isus Cristos, ca Mare Preot și Jertfă, simultan, nu Se oferă pentru păcatul apostaziei.³³

Părtășia cu Duhul se referă exclusiv la „asociere cu” Duhul care le influențează viața.³⁴ Kistemaker afirmă, pe baza textului grecesc, că părtășia în Duhul se referă la ceea ce au în comun cu alți credincioși. Ca urmare, Duhul Se manifestă în adunare prin diferite daruri date credincioșilor³⁵ și nu numai. Matei relatează că unii care au făcut minuni nu vor fi primiți în părtășia veșnică a lui Dumnezeu în ciuda minunilor pe care le vor fi făcut în Numele lui Fiului (Matei 7,22-24). Duhul Se manifestă în orice fel dorește, indiferent de starea lăuntrică sau exterioară a omului.

Prin urmare nici această părtășie în Duhul Sfânt nu este urmare a mântuirii, ci doar o alegere a lui Dumnezeu prin Duhul Sfânt³⁶ de a Se revela prin semne și minuni și lucrările de descoperire a unor cunoștințe despre Sine în acești oameni. Mântuirea presupune o locuire a Duhului Sfânt în așa fel încât cel în cauză să nu mai poată apostazia. Semnele și minunile nu sunt dovezi ale mântuirii (Matei 7,21-23).³⁷

IV

³¹ F.F. Bruce, *The New International Commentary on the New Testament, The Epistle to the Hebrews*, Michigan, 1990, p.149.

³² Marie Isaacs, *Sacred Space*, Sheffield, 1992, p. 21.

³³ Phillip Hughes Edgcumbe, *A Commentary on Epistle to the Hebrews*, Michigan, 1977, p. 178.

³⁴ Wayne Grudem, *Teologie sistematică*, Oradea, 2004, p.834.

³⁵ Simon Kistemaker, *Hebrews*, Herts, 1984, p.159.

³⁶ Este semnificativ exemplul lui Balaam din Numeri 22 și 23, căruia Dumnezeu I se arată și îi vorbește personal avertizându-l să nu blesteme poporul evreu. Balaam aude atât glasul lui Dumnezeu, cât și vorbirea măgăriței. Când trebuia să blesteme poporul, Balaam nu reușește decât să-I binecuvânteze, dar în ciuda tuturor semnelor alege să nu asculte de Dumnezeu și să facă poporul Israel să păcătuiască.

³⁷ Philip Hughes, *A Commentary on Hebrews*, Michigan, p. 217.

ῥῆμα din acest pasaj se referă nu la Vechiul Testament, ci la învățătura creștină sau la mesajul din partea lui Dumnezeu.³⁸ Hagner scoate în evidență faptul că nu se folosește *λογος*, ci *ῥῆμα*.³⁹ Gustarea mesajului bun al lui Dumnezeu se referă la mesajul despre mântuire al lui Dumnezeu pe care l-au crezut la început.⁴⁰ Concluzia lui Nida este că traducerea corectă ar fi următoarea: „au experimentat puterea vremii când Dumnezeu începe să domnească” sau „...puterea asociată cu timpul când Dumnezeu domnește.”⁴¹ Aceasta are legătură cu a doua venire a lui Cristos, susține Hughes.⁴²

Hagner afirmă că pe baza textului biblic există o cauzalitate între versetul 12 din capitolul 5 și capitolul 6. Aceasta constă în legătura dintre prea puțina cunoaștere a Cuvântului și căderea în apostazie.⁴³ Rămânerea în credință nu are nimic de-a face cu cantitatea cunoștințelor. Omul mântuit rămâne mântuit și își va primi răsplata la judecată (1Corinteni 3,13). Un om poate apostazia și dacă este analfabet și dacă este intelectual. Cunoașterea Bibliei și chiar și interpretarea corectă nu fac decât să ofere informații. Dacă lipsește intervenția Duhului Sfânt, informația nu duce la mântuire. Nici Kistemaker nu consideră că o cunoaștere a informației din evanghelie poate oferi mântuirea în mod automat, ci rămâne doar o simplă cunoaștere. În cazul de față, această cunoaștere este asociată cu o bucurie naturală dar care nu este rezultatul mântuirii. Totuși, simpla cunoaștere, chiar dacă nu oferă mântuire, poate oferi hrană spirituală.⁴⁴

Brown consideră că *ῥῆμα* lui Dumnezeu se referă la promisiunea lui Dumnezeu în ceea ce privește pe Mesia, suma și substanța totului. Brown explică faptul că a gusta din acest Cuvânt înseamnă a experimenta credincioșia lui Dumnezeu întru împlinirea promisiunii Sale, adică a te bucura de avantajele noii „dispensații”.⁴⁵ Hughes susține că ei sunt participanți la binecuvântarea ce rezidă în realitatea Evangheliei.⁴⁶

Nici una dintre interpretări nu afirmă că mântuirea ar sta în cunoașterea mesajului despre Dumnezeu sau din partea lui Dumnezeu. Fapt este că nici Scriptura nu pretinde așa ceva. Cunoașterea nu face decât să ofere material fundamental pentru luarea unei decizii. Cunoașterea

³⁸ Nida A. Eugene, Ellingworth, Paul *A Handbook on The Letter of the Hebrews*, New York, 1983, p. 115.

³⁹ Donald Hagner, *New International Biblical Commentary, Hebrews*, Massachusetts, 1990, p. 94.

⁴⁰ Donald Hagner, *New International Biblical Commentary, Hebrews*, Massachusetts, 1990, p. 91.

⁴¹ Eugene Nida, *A Handbook on The Letter of the Hebrews*, New York, 1983, p. 115.

⁴² Philip Hughes, *A Commentary on the Epistle to the Hebrews*, Michigan, p. 221.

⁴³ Donald Hagner *New International Biblical Commentary, Hebrews*, Massachusetts, 1990, p. 94.

⁴⁴ Simon Kistemaker, *Hebrews*, p. 159.

⁴⁵ John Brown, *Hebrews*, The Banner of Truth Trust, Ediburgh, 1983, p. 287.

⁴⁶ Philip Hughes *A Commentary on the Epistle to the Hebrews*, p. 211.

mesajului lui Dumnezeu oferă materialul pe baza căruia omul ia o decizie în ce privește relaționarea sa la Dumnezeu. Guthrie consideră că textul nu se poate referi la pierderea mântuirii. Cu alte cuvinte un om mântuit are Duhul Sfânt, deci nu poate apostazia. Dacă ar putea ar însemna să Îl trateze pe Cristos cu dispreț.⁴⁷ Bazându-ne pe afirmația lui Guthrie, a fi părtaș Duhului înseamnă „asociere cu” Duhul, care influențează viața,⁴⁸ dar nu produce automat mântuire.

V

Παραπεσόντας conform lui Nida și Ellingworth înseamnă trădare și necredincioșie față de Cristos.⁴⁹ Grudem punctează o interpretare care se referă la creștini adevărați care au apostaziat. Prin apostazie ei înțeleg respingerea lui Cristos și pierderea mântuirii.⁵⁰ Repetarea oricărui păcat nu este apostazie. Lipsa oricărui regret dovedește că cel în cauză nu a fost niciodată mântuit⁵¹, sau cel puțin arată că omul chiar dacă este mântuit s-a depărtat de Dumnezeu. Acest eveniment poate fi de lungă durată.

Acest text (6,4-6) nu se referă la alunecări sau împiedicări pe calea credinței, ci la o întoarcere deplină la viața de păcat, o întoarcere deplină de la Dumnezeu.⁵² Hagner susține imposibilitatea iertării datorită naturii apostaziei. El continuă prin a numi apostazia păcatul de neiertat pentru că subminează natura mântuirii.

Apostazia este negarea voită, pe deplin conștientă a credinței în Cristos⁵³ și a lui Cristos ca Persoană.⁵⁴ Divergențele apar și aici, astfel încât Hagner afirmă pe baza versetelor 4 și 5 că cei care au apostaziat sunt creștini. Paradoxal, cei care reușesc să se facă vinovați de o apostazie voită, deliberată, conștientă, dovedesc că nu au fost niciodată creștini adevărați. Paradoxul este

⁴⁷ Donald Guthrie, *New Testament Theology*, Illinois, 1981, p. 632.

⁴⁸ Wayne Grudem, *Teologie sistematică*, Oradea, 2004, p. 837.

⁴⁹ Eugene Nida, Ellingworth, Paul *A Handbook on The Letter of the Hebrews*, New York, 1983, p. 116.

⁵⁰ Wayne Grudem, *Teologie sistematică*, Oradea, 2004, p. 537.

⁵¹ Donald Hagner, *A New International Biblical Commentary, Hebrews*, 1995, p. 95.

⁵² Eugene Nida, *A Handbook on The Letter of the Hebrews*, New York, 1983, p. 116.

⁵³ William Lane, *Word Biblical Commentary, 47a, Hebrews 1-8*, Dallas, 1991, p.142. παραπεσόντας este un participiu aorist negativ pus în contrast cu cele patru dinaintea sa, acestea fiind pozitive. Aoristul descrie un moment decisiv al angajamentului în apostazie. Lane leagă sensul din Nou Testament cu cel din LXX παραπιπτειν, care se referă la o atitudine totală de renunțare voită, deliberată și calculată la Dumnezeu (Ezechiel 20,27). Astfel, omul în cauză renunță la darurile lui Dumnezeu, asemănătoare cu respingerea promisiunilor lui Dumnezeu la Cadeș de către poporul Evreu.

⁵⁴ Donald Hagner, *New International Biblical Commentary, Hebrews*, Massachusetts, 1990, p. 91.

doar aparent, pentru că în realitatea mântuirii, acești oameni nu au fost niciodată mântuiți. Faptul că au avut parte de darul Duhului, de luminare, nu înseamnă că au fost și mântuiți (1Ioan 2,19). Totuși, Richardson crede că un creștin botezat, presupunem că și mântuit, se poate face vinovat de astfel de păcat, pentru că respinge demonstrația împărăției lui Dumnezeu experimentată în viața bisericii.⁵⁵ Respingerea voită a lui Cristos nu înseamnă respingerea unei ideologii, ci respingerea conștientă a unei Persoane vii și a unei relații active și eficiente. Paradoxal, apostatați sunt mult mai conștienți de existența lui Dumnezeu decât atei. O astfel de realitate nu face altceva decât să scoată în evidență depravarea omului.

Brown consideră că există persoane care au parte de influență divină dar care se fac vinovați de păcat tocmai prin faptul că se opun acestei influențe. Astfel cei vinovați din textul din Evrei sunt cei care nu numai că aveau parte de influența Duhului Sfânt dar care au avut parte și de darurile Sale miraculoase. Ei au fost martori ai acestor puteri atât în alții cât și în ei.⁵⁶

Cei care au fost luminați odată au înțeles adevărurile mântuitoare ale Evangheliei, dar nu au răspuns cu o reală credință mântuitoare. Luminarea se referă la învățătură dar nu la una care duce la mântuire.⁵⁷ Grudem afirmă de asemenea că al treilea pasaj de avertizare este 6,4-8 care se referă la imposibilitatea restaurării întru pocăință a celor care după ce au fost luminați, crucifică pe Fiul pentru ei și Îl supun batjocoririi. Autorul se referă la o respingere voită a perspectivei creștine.⁵⁸

Nu păcatul este imposibil de acoperit de lucrarea lui Cristos, ci inima împietrită a omului face ca el, omul, să nu fie capabil să ceară această iertare. Puterea lui Cristos rămâne aceeași indiferent de păcatul omului și această putere refuză să ierte un păcat pentru care omul nu se căiește. Totuși, omul ajunge în starea în care nu mai poate să își ceară iertare. O astfel de negare presupune o contradicere a adevărului care este contrară convingerilor minții.⁵⁹

Conform lui Nida și Ellingworth, această formulare implică neputința atât din partea vreunui om, cât și din partea lui Dumnezeu. Asta înseamnă că nici chiar Dumnezeu nu-l poate

⁵⁵ Alan Richardson, *An Introduction to the Theology of the New Testament*, New York, 1958, p. 108.

⁵⁶ John Brown, *Hebrews*, Edinburgh, 1983, p. 287.

⁵⁷ Wayne Grudem, *Teologie sistematică*, Oradea, 2004, p. 832.

⁵⁸ Donald Guthrie, *New Testament Theology*, Illinois, 1981, p.631. Pentru lista versetelor de avertizare din Noul Testament, vezi pp. 631-633.

⁵⁹ Wayne Grudem, *Teologie sistematică*, Oradea, 2004, p. 538.

înnoi încă o dată pe cel căzut.⁶⁰ Nida și Ellingworth explică această afirmație înseamnă a înceta să crezi sau a înceta să te încrezi în Cristos.⁶¹

Cuvântul face referire imposibilitatea reînnoirii pocăinței. Dumnezeu a săvârșit acțiunea ultimă⁶² pentru mântuirea omului. Dumnezeu nu face o lucrare mai mare decât cea pe care a împlinit-o Cristos. Ontologic nu există o lucrare mai mare decât cea a Fiului. Astfel, imposibilitatea de reînnoire a pocăinței unui astfel de om este stabilită ca standard prin voia absolută a lui Dumnezeu.⁶³

Grudem afirmă că textul se referă la o persoană care ajunge să îi pară rău de păcatele comise, înțelege Evanghelia și experimentează diferite binecuvântări ale lucrării Duhului, în părtășie cu biserica, dar care la urmă, din diferite motive, apostaziază. Acestui om îi va fi imposibil să fie din nou în starea de părere de rău pentru păcatul comis.⁶⁴ Împietrirea este atât de puternică încât nu mai poate prin propriile puteri să se pocăiească sau să îi pară rău.⁶⁵

VI

Evrei 6,4-6 nu poate fi interpretat fără Evrei 10,26-31, care nu presupune pierderea mântuirii. Vorbind despre sângele legământului cu care a fost sfințit, acesta se referă la sfințirea exterioară, identică cu cea a israeliților din vechime. Acest lucru nu presupune mântuirea ci doar faptul că s-a bucurat de o influență morală benefică exercitată de biserică.⁶⁶ Grudem interpretează la rândul-i pasajul din Evrei 10,26-31 care se referă la batjocorirea Fiului, profanarea sângelui și mâniarea Duhului. □i de data aceasta este doar un exemplu ipotetic a ceva care dacă se întâmplă ar trebui

⁶⁰ Eugene Nida, Ellingworth, Paul *A Handbook on The Letter of the Hebrews*, New York, 1983, p. 113.

⁶¹ Eugene Nida, *A Handbook on The Letter of the Hebrews*, New York, 1983, p. 114.

⁶² William Lane, *Word Biblical Commentary, 47a, Hebrews 1-8*, Dallas, 1991, p. 142. *Αδύνατον* implică imposibilitatea restaurării pentru că apostatul renunță voit la singura bază prin care se poate oferi pocăința. *Αδύνατον* este folosit în Evrei întotdeauna la neutru impersonal. Dacă ar fi fost folosit în sens personal, ca în Fapte 14,8, atunci ar fi însemnat *fără putere*.

⁶³ Paul Ellingworth *The Epistle to the Hebrews, A Commentary on the Greek Text*, Michigan, 1993, p. 319.

⁶⁴ Wayne Grudem, *Teologie sistematică*, Oradea, 2004, p. 835. Pocăința mântuitoare nu are nici o legătură cu textul din Evrei 6:6. *μετανοια* are în vedere mai mult decât pocăința lăuntrică a inimii pentru mântuire. El poate să însemne doar o schimbare a gândului. Și Iuda Iscarioteanul și-a schimbat gândul. *Μετανοεο*, denotă doar o părere de rău pentru greșeli nu o pocăință mântuitoare (Luca 17,3-4).

⁶⁵ Wayne Grudem, *Teologie sistematică*, Oradea, 2004, p. 837.

⁶⁶ Wayne Grudem, *Teologie sistematică*, Oradea, 2004, p. 837.

să semnifice că cel care îl face nu a fost de la început mântuit. Se poate face referire chiar și la Cina Domnului. Acest pasaj pare să meargă în paralel cu păcatul de neiertat.⁶⁷

Apostații adevărați nu vor simți niciodată dorința de pocăință, conform lui Hagner. Mai mult decât atât, există mai multe niveluri în apostazie, fapt ce face ca prin harul lui Dumnezeu, cei care se fac vinovați de anumite feluri de apostazie sunt readuși la credință.⁶⁸ Bazându-ne pe exemplele anterioare, se pare că există anumite tipuri de apostazie în care există părere de rău.

Nici Evrei 10,26 nici 6,6 nu menționează păcatul sau păcatele care fac o a doua pocăință imposibilă. Ellingworth notează că odată ce s-a primit harul lui Dumnezeu, continuarea trăirii în păcat duce la o schimbare fatală în credință care face ca persoana lui Cristos să fie supusă batjocurii și morții.⁶⁹ Totuși, jertfa lui Cristos poate să mântuiască desăvârșit pe toți cei care vin la Dumnezeu prin Fiul (7,25).⁷⁰ Textul din 1 Ioan 1,9 confirmă faptul că omul mântuit nu poate să trăiască în păcat fără remușcare, cu atât mai puțin să se lepede de Cristos. Dacă ar putea trăi fără vreo remușcare și să ajungă să Îl respingă pe Cristos, nu este născut din Dumnezeu, deci nu este nici mântuit.

Concluzia autorului este că nu există o a doua pocăință după apostazie. Așadar, nu poate exista nici un al doilea botez și nici o a doua iertare. Astfel, punctează Ellingworth, imposibilitatea unei noi pocăințe nu ține de planul psihologic ci strict de cel teologic. Acesta se referă la acțiunea de mântuire în Cristos.⁷¹ Socotelile soteriologice se hotărăsc în plan spiritual, după normele impuse de Dumnezeu. Pocăința este o cerință divină, așa cum este nașterea din Dumnezeu.

Bruce notează că nu are nici un rost să se toarne o altă fundație pentru că apostazia este iremediabilă. Dovada realității mântuirii o dă perseverența. Chiar dacă Bruce recunoaște că autorul susține imposibilitatea pocăinței apostazilor, afirmă totuși că nimic nu este imposibil puterii lui Dumnezeu. Bruce continuă, afirmând că din punct de vedere uman, prin puterea omului, un astfel de om nu poate ajunge la pocăință. Bruce consideră că autorul se referă la acei

⁶⁷ Donald Guthrie, *New Testament Theology*, Illinois, 1981, p. 632.

⁶⁸ Donald Hagner, *New International Biblical Commentary, Hebrews*, Massachusetts, 1990, p. 92.

⁶⁹ Paul Ellingworth, *The Epistle to the Hebrews, A Commentary on the Greek Text*, Michigan, 1993, p. 322.

⁷⁰ D.A. Carson,; Moo, Douglas J.; Morris Leon *An Introduction to the New Testament*, Michigan, 1992, p. 393.

⁷¹ Paul Ellingworth, *The Epistle to the Hebrews, A Commentary on the Greek Text*, Michigan, 1993, p. 323.

oameni care știind unde se găsește adevărul, se conformează acestuia o perioadă de timp, dar la un momentdat se dezic.⁷²

VII

Ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ και παραδειγματίζοντας, se poate referi, conform lui Lane, la orice fel de renunțare la credința în Fiul lui Dumnezeu, fie ea o întoarcere la iudaism sau o renunțare publică datorită vreunei presiuni.⁷³ El face o paralelă între intrarea o singură dată a Marelui Preot în Sfânta Sfintelor și Isus Cristos, care S-a dat ca jertfă o singură dată. De asemenea, omul poate muri o singură dată în trup. Acestea sunt extrase din învățătura epistolei (9,7; 9,26; 9,28; 9,27). Tot în Evrei găsim și mențiunea despre curățirea o singură dată de păcat (10,2). Iuda face referire la credința dată o singură dată sfinților (v. 3).⁷⁴ Fundația pentru mântuire a fost turnată odată pentru totdeauna în plan spiritual. Această turnare este valabilă pentru orice om. Totuși, cel care apostaziază o respinge. De aceea Dumnezeu nu îi oferă nici o alternativă de mântuire. Cristos este singura opțiune adoptată de Dumnezeu pentru rezolvarea păcatului. Nu există nici un alt Mântuitor, divin sau uman (Fapte 4,12).

Hagner menționează că doar perseverența poate dovedi autenticitatea unui creștin.⁷⁵ El observă însă că autorul nu se ocupă de perseverența sfinților. Autorul evreilor mărturisește de abundența resurselor de care dispune un credincios în Cristos pentru a persevera. Asta înseamnă că un credincios poate să păcătuiască același păcat de multe ori, chiar dacă este mântuit și totuși să nu apostazieze. Dovada este capacitatea, în har, de a se pocăi și de a fi conștient de acel păcat.⁷⁶

Stein face referire la textul din Filipeni 1,6 care spune că ceea ce Cristos a început în om va duce la bun sfârșit. Textul nu presupune că Cristos a început o lucrare pe care o va abandona pe parcurs datorită vreunei vine a omului. Din contră, considerăm că omul nu mai este capabil să ajungă în acea stare tocmai datorită lucrării lui Cristos în el (Romani 8,31-34).⁷⁷ În aceeași

⁷² F.F. Bruce, *The New International Commentary on the New Testament, The Epistle to the Hebrews*, Michigan, 1990, p.144. El face o analogie cu asemănarea temporară între planta care a răsărit în stâncă și cea care a răsărit în pământ bun, cu referire la pilda semănătorului. Totuși, în timp una se usucă, pe când cealaltă aduce rod.

⁷³ William Lane, L. *Word Biblical Commentary, 47a, Hebrews 1-8*, Dallas, 1991, p. 142.

⁷⁴ George Buchanan, *To The Hebrews*, New York, 1972, p. 105.

⁷⁵ Donald Hagner, *New International Biblical Commentary, Hebrews*, Massachusetts, 1990, p. 92

⁷⁶ Donald Hagner, *New International Biblical Commentary, Hebrews*, Massachusetts, 1990, p. 92

⁷⁷ Robert Stein, *Difficult Passages in the New Testament*, Michigan, 1991, p. 349.

măsură, lucrarea începută de Cristos este dusă la bun sfârșit în ciuda păcatelor omului. Acestea nu includ apostazia. Astfel, dacă un om apostaziază, lucrarea de sfințire nu poate să fi fost începută pentru că ar însemna că a fost oprită. Acest lucru este imposibil, conform afirmațiilor apostolului.

Concluzie

Textul din Evrei nu se referă la pierderea mântuirii ci la apostazia celor care nu erau defel mântuiți. Din moment ce Dumnezeu inițiază tot procesul de mântuire și tot El îl duce la bun sfârșit, totul se realizează în plan spiritual. Duhul Sfânt este pecetea (2Corinteni 1,22) cu care Dumnezeu încheie legământul cu omul. Legământul este încheiat prin prin sângele lui Cristos. Această pecete nu poate fi ruptă în plan spiritual, adică Duhul Sfânt fiind o persoană a divinității nu poate fi ruptă de vreo acțiune umană, cum ar fi păcatul.

Apostolul Pavel susține că ceea ce a început Cristos, va duce la bun sfârșit. Acest lucru înseamnă că nu poate exista în viața omului mântuit nici un moment în care să păcătuiască atât de grav încât să își piardă mântuirea. Un asemenea eveniment ar însemna că lucrarea începută de Cristos este întreruptă. Conceptul de rob al lui Dumnezeu presupune limitarea libertății. În această libertate limitată omul nu mai poate să apostazieze pentru că Dumnezeu Însuși nu îi permite. Această idee nu încalcă cu nimic suveranitatea și bunătatea lui Dumnezeu. Din contră, o întărește. Dumnezeu îi ocrotește de apostazie pe cei care sunt mântuiți. Putem afirma pe baza analizei textului că cel care apostaziază nu a fost niciodată mântuit.

Bibliografie

- Brown, John *Hebrews*, The Banner of Truth Trust, Edinburgh, 1983.
- Bruce, F. F., *The New International Commentary on the New Testament, The Epistle to the Hebrews*, Eerdmans Publishing House, Michigan, 1990.
- Buchanan, George Wesley, *To The Hebrews*, Doubleday and Company, New York, 1972.
- Carson, D. A.; Moo, Douglas J.; Morris Leon, *An Introduction to the New Testament*, Zondervan, Michigan, 1992.
- Ellingworth, Paul, *The Epistle to the Hebrews, A Commentary on the Greek Text*, Eerdmans Publishing Company, Michigan, 1993.
- Erickson, Millard J., *Teologie Creștină*, Editura Cartea Creștină, Oradea, 2007.
- Grudem, Wayne, *Teologie sistematică*, Editura Făclia, Oradea, 2004.
- Guthrie, Donald, *New Testament Theology*, Inter Varsity Press, Illinois, 1981.
- Hagner A. Donald, *New International Biblical Commentary, Hebrews*, Hendrickson Publishers, Massachusetts, 1990.
- Hughes, Philip Edgcumbe, *A Commentary on the Epistle to the Hebrews*, Eerdmans, Michigan, 1977.
- Isaacs, Marie E., *Sacred Space*, Sheffield Academic Press, Sheffield, 1992.
- Kistemaker, Simon J., *Hebrews*, Evangelical Press, Welwyn, UK, 1984.
- Lane, William L., *Word Biblical Commentary, 47a, Hebrews 1-8*, Word Books, Dallas, 1991.
- McNeile, A. H., *An Introduction to the Study of the New Testament*, Clarendon Press, Oxford, 1960.
- Nida A. Eugene, Ellingworth, Paul *A Handbook on The Letter of the Hebrews*, United Bible Societies, New York, 1983.
- Richardson, Alan, *An Introduction to the Theology of the New Testament*, Harper and Brothers Publishers, New York, 1958.
- Stein, Robert H., *Difficult Passages in the New Testament*, Baker Book House, Michigan, 1991.